

Sygn. akt XVIII C. 195/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia: 10 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XVIII Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Katarzyna Szmytke**

Ławnicy: -

Protokolant: st. sekr. sąd. Maria Kaczmarek

po rozpoznaniu w dniu: 13.10.2015 r. w P.

sprawy z powództwa: **A. B. (1)**

przeciwko: - **S.P. – (...) Lasy Państwowe Nadleśnictwo K. reprezentowanemu**

przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

- Agencji Nieruchomości Rolnych O/T w P.

- (...) Kopalnie sp. z o.o. w P.

o: **wydanie nieruchomości**

1. Powództwo w całości oddala.

2. Uiszczonymi kosztami sądowymi i kosztami zastępstwa procesowego pozwanych obciąża powoda i zasądza od powoda na rzecz:

a) Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę: 360 zł,

b) ANR O/T w P. kwotę: 360 zł,

c) (...) Kopalnie sp. z o.o. w P. kwotę: 377 zł -

- tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

/-/K. Szmytke

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w dniu 19 sierpnia 2014 r. do Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim, Wydział Zamiejscowy w W., a uzupełnionym pismem z dnia 1 września 2014 r., powód A. B. (1) wniósł o zwrot nieruchomości figurującej w księdze wieczystej KW K. wykaz (...) i KW K. wykaz (...) przejętej na własność Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 12.03.1958 r. o sprzedaży nieruchomości Państwowego Funduszu Ziemi oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego. Jako pozwanych powód wskazał: Skarb Państwa – Agencję Nieruchomości Rolnych z siedzibą w P., Państwowe Gospodarstwo Leśne, Lasy Państwowe – Nadleśnictwo K. oraz (...) Kopalnie Spółka z o. o. z siedzibą w P..

W uzasadnieniu pozwany wskazał, że Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzją z dnia 11 lipca 2014 r. stwierdził nieważność decyzji Kierownika Urzędu Rejonowego w K. z dnia 13 sierpnia 1991 r., znak G- (...), a także utrzymującą tę decyzję w mocy decyzji Wojewody L. z dnia 16 września 1991 r., znak (...). (...). Jednocześnie powód zaznaczył, że podtrzymuje to, iż przedmiotowa nieruchomość była własnością jego ojca K. B., a odebrana została powodowi bezprawnie, dlatego też wnosi o jej zwrot (k. 2 i k. 9).

Postanowieniem z dnia 2 października 2014 r. Sąd Rejonowy w Grodzisku Wielkopolskim, X Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w W. stwierdził swą niewłaściwość rzeczową i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Poznaniu jako rzeczowo i miejscowo właściwemu (k. 11).

Postanowieniem referendarza sądowego Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 12.01.2015 r. powód został zwolniony od kosztów sądowych, w zakresie opłaty sądowej od pozwu ponad kwotę 6.000 zł (pkt 1), w pozostałym zaś zakresie wnioszek powoda o zwolnienie z kosztów sądowych został oddalony (pkt 2) (k. 30 – 31).

W odpowiedzi na pozew z dnia 5.05.2015 r. pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych – Oddział Terenowy w P. wniosła o oddalenie powództwa co do niej, a także zasądzenie na swoją rzecz od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwana zaznaczyła, że powód nie indywidualizuje i nie charakteryzuje nieruchomości objętych pozwem o wydanie, ani numerem aktualnej księgi wieczystej, ani dokładniejszym położeniem i oznaczeniem geodezyjnym, ani mapką czy poprzez wskazanie powierzchni. Z tego powodu – jak podkreśliła pozwana – nie jest w stanie merytorycznie odnieść się do żądań pozwu, ani nawet stwierdzić czy grunty te znajdują się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa. Pozwana stwierdziła jednocześnie, że powód w żaden sposób nie wykazał, aby przysługiwała mu legitymacja czynna, ani nie uzasadnił legitymacji biernej pozwanych (k. 64 – 66).

W odpowiedzi na pozew z dnia 6.05.2015 r. pozwany Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo K., zastępowane przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniosło o oddalenie powództwa, a także zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany podnosząc zarzut braku legitymacji procesowej czynnej powoda zaznaczył, że powód nie wykazał, iż jest następcą prawnym K. B. i A. B. (2) oraz że osoby te były właścicielami nieruchomości objętej żądaniem pozwu. Pozwany podkreślił, że stanowiąca uzasadnienie pozwu treść decyzji administracyjnej Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 lipca 2014 r. nie daje podstaw do uznania, że objęta żądaniem nieruchomość stanowi własność powoda jako spadkobiercy dotychczasowych właścicieli. Jednocześnie pozwany zaznaczył, że z ustalonego w decyzji nadzorczej stanu faktycznego wynika, że nieruchomość przejęto na cele reformy rolnej, a następnie przekazano protokolarnie M. P., która uzyskała dokument nadania ziemi w dniu 24.11.1954 r., stając się pełnoprawnym jej właścicielem. Następnie M. P. zrzekła się przedmiotowej nieruchomości w dniu 19.01.1971 r. na rzecz Skarbu Państwa. Tym samym w dacie kontrolowanej decyzji Skarb Państwa był już właścicielem nieruchomości położonej we wsi K., a więc nie mógł jej przejąć, co stanowi o wypełnieniu przesłanki z art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. Nadto, zdaniem pozwanego samo wyeliminowanie z obrotu prawnego wskazanej w pozwie decyzji nie oznacza restytucji prawa własności nieruchomości na rzecz następcy prawnego jej byłych właścicieli. Stwierdzenie nieważności decyzji prowadzi bowiem do wyeliminowania orzeczenia administracyjnego z obrotu prawnego z mocą wsteczną. Przywrócenie stanu sprzed wydania decyzji z 1991 r. oznacza, że prawo własności w dalszym ciągu przysługuje Skarbowi Państwa, gdyż pierwotnie zostało nabyte w drodze przepisów o przeprowadzeniu reformy rolnej, a następnie uzyskane zostało w drodze zrzeczenia się własności przez osobę uwłaszczoną w związku z wdrożeniem reformy rolnej. Zdaniem pozwanego sąd powszechny nie jest zaś uprawniony do badania, czy konkretna nieruchomość rolna podpada pod działanie przepisów o przeprowadzeniu reformy rolnej. Zgodnie bowiem z § 5 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu PKWN z dnia 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej orzekanie w sprawach, czy dana nieruchomość podpada pod działanie przepisów art. 2 ust. 1 pkt e) należy w I instancji do kompetencji wojewódzkich urzędów ziemskich, przepis ten – jak podkreślił pozwany – obowiązuje i może stanowić

podstawę orzekania w przedmiocie podległości nieruchomości ziemskich przepisom dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. Według pozwanego prawo własności, niezależnie od faktu jego ujawnienia w księdze wieczystej, jako nabyte z mocy prawa, w oparciu o normatywne dyspozycje dekretu, przysługuje Skarbowi Państwa. Ponadto, pozwany podniósł również zarzut braku legitymacji procesowej biernej. Zdaniem pozwanego w sporze o wydanie rzeczy biernie legitymowanym nie jest jej właściciel. Warunkiem skuteczności powództwa jest wykazania, że Skarb Państwa włada przedmiotową nieruchomością i władanie to nie jest oparte na skutecznym względem powoda tytule prawnym, na który pozwany się powołuje i który nie został wzruszony (k. 69 – 73).

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Kopalnie Sp. z o.o. z siedzibą w P. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania wg norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany podniósł, że załączona do pozwu decyzja znosi skutki prawne jedynie decyzji Kierownika Urzędu Rejonowego w K. z dnia 13.08.1991 r., co jednak nie wpływa na fakt, że jeszcze wcześniej M. P. nabyła własność spornych nieruchomości. Dokonane w dniu 19.01.1971 r. zrzeczenie się własności było zaś prawnie skuteczne, a zatem Skarb Państwa z tą chwilą mógł nimi swobodnie dysponować (k. 89 – 90).

W piśmie procesowym z dnia 29.07.2015 r. powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika ustosunkowując się do złożonych odpowiedzi na pozew podtrzymał swoje stanowisko wyrażone w pozwie wskazując, iż wnosi o nakazanie pozwanym natychmiastowego opróżnienia, opuszczenia i wydania mu nieruchomości położonej w gminie K. o wykazie (...) i (...), dla której Sąd Rejonowy w Wolsztynie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

W uzasadnieniu powód wskazał, że bezsporne jest, iż przedmiotowa nieruchomość była własnością jego ojca K. B., który zmarł w Mauthausen w dniu 05.03.1942 r., a także to, że spadek po nim nabyli powód i A. B. (2), którzy zostali wpisani do księgi wieczystej w dniu 18.08.1943 r. Nieruchomość ta – jak podkreślił powód – w czerwcu 1945 r. została zaś przejęta na własność Skarbu Państwa na podstawie dekretu o reformie rolnej. Powód podkreślił, że według jego wiedzy nieruchomość została zabrana tylko i wyłącznie dlatego, że jego matka miała obywatelstwo niemieckie. W jego ocenie przepis dekretu został jednak nieprawidłowo zastosowany i nieruchomość nie mogła zostać przeniesiona z mocy prawa na własność Skarbu Państwa. Matka powoda była bowiem jedynie współwłaścicielką nieruchomości, a nadto wychodząc za męża w 1939 r. przyjęła obywatelstwo polskie. Z kolei powód był obywatelem polskim i nie miały do niego zastosowania przesłanki wskazane w dekrecie o przeprowadzeniu reformy rolnej. Wszystkie zatem decyzje wydane później przez Skarb Państwa, a dotyczące przekazania gospodarstwa są w ocenie powoda nieważne. Bez znaczenia jest także fakt, że M. P. zrzekła się nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa. Skoro bowiem nie mogła otrzymać jej skutecznie na własność, to nie mogła się jej zrzec. Powołując się natomiast na wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 03.03.2015 r., sygn. akt I OSK 1592/13 powód podniósł, iż zbadanie zasadności zastosowania dekretu w konkretnej sytuacji winno nastąpić w postępowaniu cywilnym przed sądem powszechnym. Dodatkowo powód stwierdził, że pozwani władają nieruchomością, a nawet gdyby Skarb Państwa nie wykonywał żadnych czynności faktycznych, to jest on wpisany do księgi wieczystej, a zatem powinien posiadać nieruchomość. Posiadania nie traci się zaś przez oddanie nieruchomości w posiadanie zależne. Zdaniem powoda trzeba uznać, że samo posiadanie nieruchomości jest wystarczające do wystąpienia z powództwem windykacyjnym (k. 115 – 116).

Odnosząc się do pisma procesowego powoda z dnia 29 lipca 2015 r., pozwany Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo K. w piśmie z dnia 20 sierpnia 2015 r. podtrzymał dotychczasowe stanowisko, wskazując iż strona powoda nie zidentyfikowała prawidłowo przedmiotu żądania, zaś ten podany w ww. piśmie determinuje wniosek o braku legitymacji czynnej powoda i biernej pozwanych. Nie jest bowiem prawdą twierdzenie powoda, że dla parcel gruntowych tworzących dawne wykazy hipoteczne nr (...) i (...) prowadzona jest jedna księga wieczysta o podanym przez niego numerze. Pozwany podkreślił, że właścicielem nieruchomości ujawnionej w księdze wieczystej o numerze (...) jest Skarb Państwa, co poddaje w wątpliwość legitymację procesową bierną pozwanych – Agencji Nieruchomości Rolnych, Oddział Terenowy w P. oraz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P.. Pozwany nie zgodził się również z zaprezentowaną przez powoda wykładnią art. 2 ust. 1 lit. b dekretu o przeprowadzeniu reformy rolnej. W jego ocenie nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że warunkiem uruchomienia dyspozycji przepisu było przysługiwanie nieruchomości obywatelowi Rzeszy Niemieckiej na zasadzie

wyłączości. Przy czym pozwany zaznaczył, że nawet ewentualne wykazanie, że brak było podstaw do przejścia całej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa w trybie przepisów o przeprowadzeniu reformy rolnej nie jest wystarczające do zakwestionowania tytułu własności wynikającego z innego zdarzenia prawnego, a mianowicie pierwotnego nabycia własności w drodze zrzeczenia się prawa przez uwłaszczoną repatriantkę M. P.. W ostateczności zaś – jak podkreślił pozwany – nawet jeśli, Skarb Państwa nie stał się właścicielem nieruchomości na podstawie przepisów o reformie rolnej, a następnie w drodze pierwotnego nabycia na skutek zrzeczenia się własności, to prawo własności nabył w drodze zasiedzenia (k. 126 – 131).

Z kolei pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych – Oddział Terenowy w P. ustosunkowując się do pisma powoda z dnia 29.07.2015 r. podtrzymała swoje dotychczasowe stanowisko zaznaczając, iż powód w dalszym ciągu nie zindywidualizował przedmiotu, którego wydania się domaga. Zdaniem pozwanej powód w żaden sposób nie wykazuje tożsamości pomiędzy wskazaną księgą wieczystą a „starą księgą wieczystą” tj. KW K. wykaz (...) i KW K. wykaz (...) (k. 134 – 135).

Natomiast pozwany (...) Kopalnie Sp. z o.o. z siedzibą w P. odnosząc się do pisma powoda z dnia 29 lipca 2015 r. wskazał, że nieruchomość, której dotyczy powództwo nie jest nieruchomością przez niego nabytą, a tym samym brak jest po jego stronie legitymacji biernej. Nadto, pozwany podniósł, że wciąż pozostaje nieznana konkretna i rzeczywista przyczyna przejęcia przez Skarb Państwa 05.06.1945 r. spornych nieruchomości, a strona powodowa nie wykazała, że to przejęcie było niezgodne z prawem i nieskuteczne. Zastosowanie – w ocenie pozwanego – mógł mieć dekret z dnia 28.02.1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów, a przejęcie i zadysponowanie nieruchomościami na cele reformy rolnej nastąpiło nie tyle na mocy art. 2 ust. 1 lit. b dekretu z dnia 06.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej, co na mocy lit. d tego przepisu (k. 138 – 143).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

Ojciec powoda K. B. był właścicielem nieruchomości położonej we wsi K., a stanowiącej parcelę katastralną nr 232 wpisaną do księgi wieczystej K. wykaz (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Wolsztynie oraz nieruchomości stanowiącej parcelę katastralne nr (...), nr (...), nr (...), nr (...) i nr (...) wpisane do księgi wieczystej K. wykaz (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Wolsztynie.

Wskazane nieruchomości tworzyły gospodarstwo składające się z gruntów ornych, łąk i lasów, a także budynku mieszkalnego i gospodarczego.

Z księgi wieczystej K. wykaz (...) oraz księgi wieczystej K. wykaz (...) wynika, że własność nieruchomości została przez ojca powoda nabyta na podstawie testamentu po zmarłej M. B., a wpisu w księgach dokonano w dniu 1.02.1938 r.

Ojciec powoda zmarł w dniu 05.03.1942 r. w Mauthausen (Niemcy).

Na podstawie stwierdzenia o nabyciu spadku z dnia 31.05.1943r. w księgach wieczystych K. wykaz (...) i wykaz (...), w dniu 18.09.1943 r. jako właściciele zostali wpisani powód - A. B. (1) i jego matka A. B. (2) z domu R., z zaznaczeniem, że są spadkobiercami niepodzielnej współwłasności majątku spadkowego.

Powód wraz z matką mieszkali w przedmiotowym gospodarstwie do czerwca 1945 r., kiedy to nakazano im jej opuścić.

(...) zostały przejęte na cele reformy rolnej w dniu 05.06.1945 r., prawdopodobnie z uwagi na niemieckie pochodzenie matki powoda, a także wpisanie jej w trakcie okupacji na niemiecką listę narodowościową, z tym, że nie dopełniono formalności związanych z wpisem prawa własności w księgach wieczystych K. wykaz (...) i K. wykaz (...) na rzecz Skarbu Państwa.

Przejęte gospodarstwo miało obszar 5,91 ha, a w trakcie regulacji wydzielono do tego gospodarstwa powierzchnię 5,66 ha.

W dniu 12.11.1947 r. przedmiotowe gospodarstwo zostało przekazane w użytkowanie M. P.. Następnie nieruchomości została nadana M. P. dokumentem nadania ziemi z dnia 24.11.1954 r., nr (...), zaś prawo własności w/w zostało ujawnione w KW nr (...) prowadzonej przez Państwowe Biuro Notarialne w W..

Z kolei aktem notarialnym z dnia 19.01.1971 r. M. P. zrzekła się własności gruntów o powierzchni 5,54 ha na rzecz Skarbu Państwa, pozostawiając sobie jednocześnie na własność zabudowaną działkę o powierzchni 0,11 ha. Obszar 5.54 ha został zaś przeniesiony do Kw (...).

Matka powoda zmarła w dniu 27.06.1983 r. w K., a spadek po niej w całości nabył powód.

Dowód: zeznania powoda (elektroniczny protokół z rozprawy z dnia 13.10.2015 r. k. 151 – 152 – nagranie – k. 154), protokoły z przesłuchania powoda przed tut. Sądem w sprawie o sygn. akt (...) (k. 60, k. 86, k. 123 verte i k. 147 w aktach tut. Sądu o sygn. (...), pismo Urzędu Wojewódzkiego w L. z dnia 10.05.1991 r., znak (...) (...)1 i pismo Urzędu Wojewódzkiego w L. z dnia (...)01.1993 r., znak (...) (...)2 (w załączeniu do akt administracyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (...)), tłumaczenie dokumentu zgonu (k. 10 w aktach tut. Sądu o sygn. (...)), kserokopie ksiąg wieczystych K. wykaz (...) i wykaz (...) wraz z tłumaczeniem (k. 133 – 135 w aktach tut. Sądu o sygn. (...)) postanowieniem Sądu Rejonowego w Kościanie z dnia 12.08.1998 r., sygn. akt (...) (k. 53 w aktach tut. Sądu o sygn. (...))

Z pisma Urzędu Wojewódzkiego w L. z dnia 10.05.1991 r., znak (...) (...) skierowanego do Urzędu Rejonowego w K. wynika, że wnioskiem z dnia (...)12.1990 r. powód zwrócił się o przydzielenie mu gospodarstwa jako ekwiwalentu za przejęcie na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości zapisanych w księdze wieczystej K. wykaz (...) i K. wykaz (...).

Decyzją Kierownika Urzędu Rejonowego w K. z dnia 13.08.1991 r., znak: G- (...) wydaną na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 12.03.1958 r. o sprzedaży nieruchomości Państwowego Funduszu Ziemi oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego przejęto na własność Skarbu Państwa Polskiego nieruchomości położoną we wsi K., dla której w Państwowym Biurze Notarialnym w K. jest założona księga wieczysta KW K. wykaz (...) i KW K. wykaz (...) – gdzie wpisanymi właścicielami są: A. B. (2) z d. R. i A. B. (1).

Decyzją Wojewody L. z dnia 16.09.1991 r., znak (...) (...) utrzymano w mocy ww. decyzję Kierownika Urzędu Rejonowego w K. z dnia 13.08. 1991 r.

Akta sprawy zakończonej w/w. decyzją Wojewody L. z dnia 16.09.1991 r. zostały wybrakowane w dniu 31.01.2006 r.

Następnie wnioskiem z dnia 12.12.1992 r., podtrzymanym w piśmie z dnia 09.06.2011 r. powód zwrócił się do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o stwierdzenie nieważności decyzji Wojewody L. z dnia 16.09.1991 r., znak: (...) (...). Do wniosku powód załączył kserokopie poświadczonych skróconych odpisów ksiąg wieczystych K. wykaz (...) i K. wykaz (...) z Państwowego Biura Notarialnego z dnia 03.05. 1977 r. Z kserokopii poświadczonych skróconych odpisów księgi wieczystej K. wykaz (...) wynika, że działki nr (...) mają obszar 4,44.10 ha. Z kolei z poświadczonych skróconych odpisów księgi wieczystej K. wykaz (...) wynika, że działka nr (...) ma powierzchnię 3,67.70 ha.

W trakcie trwającego postępowania administracyjnego powód do pisma z dnia 05.08. 2011 r. złożonego w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (data wpływu – 10.08.2011 r.) załączył natomiast zaświadczenia z Sądu Rejonowego w Wolsztynie, Wydział V Ksiąg Wieczystych z dnia 03.08.2011 r., z którego wynika, iż zamknięta księga wieczysta KW K. tom 1 wykaz (...) w Dziale I zawierała m.in. wpis o powierzchni 2,23.90 ha. Zaś zamknięta księga wieczysta KW K. tom 6 wykaz (...) w Dziale I zawierała m.in. wpis o powierzchni 3,67.70 ha.

Dowód: pismo Urzędu Wojewódzkiego w L. z dnia 10.05.1991 r., znak (...) (...)1, poświadczony skrócony odpis ksiąg wieczystych: K. wykaz (...) i K. wykaz (...) z dnia 03.05. 1977 r., zaświadczenia Sądu Rejonowego w Wolsztynie z dnia 03.08.2011 r., (...) i (...), pismo Urzędu Wojewódzkiego w L. z dnia (...)01.1993 r., znak: (...) (...)2 skierowane do Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, Departament (...) Ziemią i (...)

(wszystkie w aktach administracyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (...)) i w załączeniu do tych akt)

W trakcie prowadzenia postępowania o stwierdzenie nieważności w/w. decyzji Wojewody L. pozwem, który do tut. Sądu wpłynął w dniu 07.05.2004 r., powód wystąpił przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Skarbu Państwa i Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu Lasy Państwowe Nadleśnictwo K. o wydanie nieruchomości położonej w miejscowości K., gmina P., które były zapisane w zamkniętych księgach wieczystych prowadzonych przed ich zamknięciem przez Sąd Rejonowy w Wolsztynie: KW K. wykaz (...) i KW K. wykaz (...).

Wyrokiem z dnia 03.08.2006 r., sygn. akt (...) tut. Sąd oddalił powództwo.

W uzasadnieniu wydanego wyroku podnosząc, że powód nie wykazał, że jest właścicielem nieruchomości, których wydania się domagał. Sąd podkreślił, iż istnieje ostateczna decyzja administracyjna Kierownika Urzędu Rejonowego w K. z dnia 13.08.1991 r. o przejęciu na własność spornych gruntów przez Skarb Państwa, a powód nie wykazał, że po dacie wydania tej decyzji nastąpiło w jakikolwiek sposób nabycie przez niego prawa własności przedmiotowych nieruchomości. Nadto, Sąd zauważył, iż niezależnie od braku legitymacji po stronie powoda do występowania z powództwem windykacyjnym, roszczenie powoda było również niezasadne w części w jakiej dotyczyło działek, które nie znajdowały się ówczesznie we władaniu Skarbu Państwa.

Dowód: wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 03.08.2006 r., sygn. akt (...) wraz z uzasadnieniem (k. 79 – 85 i k. 168 oraz (...) – 180 w aktach tut. Sądu o sygn. (...))

Księgi wieczyste K.: wykaz (...) i wykaz (...) zostały zamknięte dnia 03.06.1992 r. i przyłączone do księgi wieczystej Kw nr (...) (dawny numer (...)).

Z rejestru gruntów wynika, że na dzień 24.03.2006 r. parcela katastralna nr 232 o powierzchni 3,6770 ha, dla której była urządzona księga wieczysta K. wykaz (...) stanowiła część działki nr (...) będącej własnością L. K. oraz część działki nr (...) będącej własnością pozwanego (...) Kopalnie Sp. z o.o.

Z kolei parcele katastralne, dla których była urządzona księga wieczysta K. wykaz (...) o powierzchni 2,2390 ha na dzień 24.03.2006 r. stanowiły:

- parcela katastralna nr (...) o powierzchni 0,0820 ha działkę nr (...) o powierzchni 0,08 ha będącą własnością Skarbu Państwa – Agencji Nieruchomości Rolnych,
- parcela katastralna nr (...) o powierzchni 0,1640 ha działkę nr (...) o powierzchni 0,16 ha będącej własnością E. i J. małż. Mierzwa,
- parcele katastralne nr (...) i nr (...) o powierzchni odpowiednio 0,8730 ha i 0,7510 ha część działki nr (...) będącej własnością T. i W. małż. J.,
- parcela katastralna nr (...) o powierzchni 0,3690 ha część działki nr (...) będącej własnością Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – Nadleśnictwo K..

Dowód: pismo Sądu Rejonowego w Wolsztynie, Wydział V Ksiąg Wieczystych z dnia 09.09. 2005 r. (k. 63 w aktach tut. Sądu o sygn. (...)), pismo Starostwa Powiatowego w W. z dnia 24.03. 2006 r. (k. 95 w aktach tut. Sądu o sygn. (...))

Decyzją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11.07.2014 r., znak: (...) (...) po rozpatrzeniu wniosku powoda stwierdzono nieważność zarówno decyzji Kierownika Urzędu Rejonowego w K. z dnia 13.08.1991 r., znak:G- (...), jak również utrzymującej ją w mocy decyzji Wojewody L. z dnia 16.09.1991 r., znak: (...) (...)1. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że decyzja została wydana niezgodnie z tym czego dotyczyło żądanie. Zaznaczono również, że z ustalonego stanu faktycznego wynika, że w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 12.03.1958 r. o sprzedaży nieruchomości Państwowego Funduszu Ziemi oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego, tj. w dniu 05.04.1958 r. właścicielką nieruchomości była M. P., a tym samym nie została

spełniona przesłanka, o której mowa w art. 16 ust. 1 ww. ustawy z dnia 12.03.1958 r. Nadto, stwierdzono, iż w dacie wydania kontrolowanego orzeczenia Skarb Państwa był już właścicielem nieruchomości we wsi K., a zatem nie mógł ich przejąć w trybie przepisów w/w ustawy.

W wyniku rozpatrzenia wniosku pozwanego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. decyzją z dnia 12.01.2015 r., znak: (...) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi utrzymał w mocy wydaną przez siebie w/w. decyzję z dnia 11.07.2014 r.

Dowód: decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 lipca 2014 r., znak: (...) (...) (k. 3 – 5), decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 stycznia 2015 r., znak: (...) (k. 93 – 98)

Powyższy stan faktyczny Sądu ustalił na podstawie powołanych powyższej dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy, a także aktach tut. Sądu o sygn. (...) i aktach administracyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi znak: (...) oraz zeznań powoda.

Dokumenty urzędowe i prywatne z jednym wyjątkiem, o którym mowa poniżej, zostały uznane przez Sąd za wiarygodne, albowiem nie budziły one wątpliwości co do ich autentyczności, a także ich prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała.

Z poświadczenia skróconego odpisu księgi wieczystej K. wykaz (...) z dnia 3 maja 1977 r., który powód przedłożył zarówno do akt sprawy prowadzonej przez tut. Sądem pod sygn. akt (...), jak również do akt administracyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi znak: (...) wynika, że powierzchnia nieruchomości, dla której prowadzona była wskazana księga wynosiła 4,44.10 ha. Z kolej zarówno z zaświadczenia Sądu Rejonowego z W. Wydział V Ksiąg Wieczystych z dnia 03.08. 2011 r. znajdującego się w aktach administracyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi znak: (...), jak również pisma Starostwa Powiatowego w W. z dnia 24.03.2006 r. znajdującego się w aktach tut. Sądu (...) wynika, że powierzchnia nieruchomości, dla której prowadzona była księga wieczysta K. wykaz (...) wynosiła 2,23.90 ha. Powód zarówno w pozwie, jak i piśmie procesowym z dnia 29.07.2015 r. nie wskazywał jaką powierzchnię miała nieruchomość dla, której prowadzona była przedmiotowa księga wieczysta, a jedynie w trakcie składania zeznań stwierdził, że gospodarstwo miało powierzchnię około 8 ha. W ocenie Sądu powierzchnia nieruchomości, dla której prowadzona była księga wieczysta K. wykaz (...) wskazana w powołanym poświadczeniu z dnia 03. 05.1977 r. (4,40.10 ha), nie znajduje potwierdzenia w innych dokumentach znajdujących się w aktach powołanych spraw (tut.: Sądu i Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi). Z pisma Urzędu Wojewódzkiego z dnia 10.05.1991 r. wynika, że nieruchomość przejęta na cele reformy rolnej przed regulacją wynosiła 5,91 ha. Co istotne wskazywana powierzchnia nieruchomości, dla której prowadzona była księga wieczysta K. wykaz (...) we wszystkich dokumentach wynosi 3,67.70 ha. Tym samym wskazywałoby to, iż w rzeczywistości powierzchnia nieruchomości dla której prowadzona była księga wieczysta K. wykaz (...) wynosiła 2,23.90 ha (2.23.90 ha + 3.67.70 ha = 5.91.60 ha), a przynajmniej taka powierzchnia została przejęta na cele reformy rolnej. Za takim przejęciem przemawia także wskazana w powołanym powyżej piśmie Starostwa Powiatowego w W. z dnia 24.03.2006 r. powierzchnia poszczególnych parceli katastralnych, dla których prowadzona była księga wieczysta K. wykaz (...). W piśmie tym wskazano bowiem, iż parcela katastralna nr (...) miała powierzchnię 0,0820 ha, parcela katastralna nr (...) miała powierzchnię 0,1640 ha, parcela katastralna nr (...) miała powierzchnię 0,8730 ha, parcela katastralna nr (...) miała powierzchnię 0,7510 ha, a parcela katastralna nr (...) miała powierzchnię 0,3690 ha. Suma powierzchni poszczególnych parceli daje zaś obszar 2,23.90 ha.

Zeznaniom powoda Sąd dał wiarę w zakresie w jakim odnosiły się one do opisu zabudowy przedmiotowych nieruchomości i niemieckiej narodowości jego matki. W pozostałym zakresie zeznania powoda były nieprzydatne dla dokonania w niniejszej sprawie ustaleń, albowiem odnosiły się do opisu okoliczności wynikających z dokumentów. Jak już wskazano powód w trakcie składania zeznań podawał, iż gospodarstwo miało powierzchnię około 8 ha. Należy jednak zauważyć, iż powód podając wskazaną powierzchnię opierał się na dokumentach, które zostały omówione powyżej, nie dostrzegając jednocześnie, że w dokumentach tych odnośnie nieruchomości, dla której była prowadzona księga wieczysta K. wykaz (...) podawane są różne jej powierzchnie. Kwestia ta została zaś powyżej wyjaśniona.

Wymaga nadto zaznaczenia, że Sąd oddalił wniosek pełnomocnika powoda zgłoszony na rozprawie w dniu 13.10.2015 r. o przeprowadzenie dowodu z ksiąg wieczystych K. wykaz (...) i K. wykaz (...). Trzeba bowiem zauważyć, iż odpisy

tych ksiąg wieczystych znajdowały się w aktach załączonych do akt administracyjnych przesłanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które wpłynęły do tut. Sądu w dniu 28.07.2015 r. Pełnomocnik powoda miał zatem możliwość zapoznania się z nimi. Z kolei poświadczono kopie wskazanych ksiąg wieczystych wraz z tłumaczeniami znajdującymi się w aktach tut. Sądu o sygn. (...), które zostały załączone do niniejszej sprawy, a dowód z tych dokumentów został przeprowadzony na rozprawie w dniu 09.07.2015 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd zważył, co następuje:

Po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa, powód wniósł o nakazanie pozwanym natychmiastowego opróżnienia, opuszczenia i wydania mu nieruchomości położonej w gminie K. o wykazie (...) i (...), dla której Sąd Rejonowy w Wolsztynie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

Powód swoje roszczenie wywodził z art. 222 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem właściciel może żądać od osoby, która włada faktycznie jego rzeczą, ażeby rzecz została mu wydana, chyba że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą.

Roszczenie windykacyjne, o którym mowa w powołanym przepisie, zwane również wydobywczym sprowadza się do prawa żądania przez właściciela wydania mu rzeczy od osoby, która nią faktycznie włada. Przyjęło się zatem powszechnie określać omawiane roszczenie jako roszczenie nieposiadającego właściciela przeciwko posiadającemu niewłaścicielowi.

W judykaturze zaznacza się, że roszczenie windykacyjne służy właścicielowi przeciwko osobie, która rzeczą faktycznie włada, tak więc jego koniecznymi przesłankami jest nie tylko status właściciela (współwłaściciela) i fakt, że nie włada on (sam lub przez inną osobę) swoją rzeczą, ale także fakt, że rzeczą faktycznie włada pozwany, który jest do tego nieuprawniony. Biernie legitymowanym jest zatem tylko faktycznie władający rzeczą. Element zaś fizycznego władania rzeczą na ogół występuje zarówno w konstrukcji posiadania samoistnego, jak i zależnego, a także jest niezbędnym elementem dzierżenia. Przesłanką zatem skutecznego pozwania w procesie windykacyjnym jest fizyczne władanie rzeczą przez pozwanego w chwili wyrokowania, a wyjątkowo w toku procesu windykacyjnego. Przyjęto zatem zarówno w literaturze, jak i w orzecznictwie, że jeżeli niemający tytułu prawnego posiadacz oddał rzecz (zachowując status posiadacza samoistnego) w faktyczne władanie posiadaczowi zależnemu, roszczenie windykacyjne może być skierowane wyłącznie wobec posiadacza zależnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2014 r., sygn. akt IV CSK 135/14, Lex 1628951).

Nie budzi wątpliwości, że w sprawach o wydanie to na powodzie spoczywa obowiązek (art. 6 k.c.) zarówno wykazania, że przysługuje mu prawo własności rzeczy, której wydania żąda, jak również tego, iż to pozwany rzeczą faktycznie włada (por. Teresa A. Filipiak. Komentarz do art. 222 Kodeksu cywilnego. Kidyba Andrzej (red.), Dadańska Katarzyna A., Filipiak Teresa A. Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II. Własność i inne prawa rzeczowe. Lex, 2012 r., nr 134859).

Wymaga nadto podkreślenia, że przedmiotem wydania mogą być rzeczy, o których mowa w art. 45 k.c. i 46 k.c. Chodzi zatem o konkretne rzeczy w całości lub w części, mające materialną wartość, a nie o zbiór praw, jakim jest np. przedsiębiorstwo czy gospodarstwo rolne. Określenie przedmiotu roszczenia oznacza więc jego indywidualizację w sposób określający tożsamość (por. Stanisław Rudnicki. Komentarz do art. 222, art. 223 Kodeksu cywilnego. Rudnicki Grzegorz, Rudnicki Stanisław. Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga druga. Własność i inne prawa rzeczowe. LexisNexis, 2011 r. Lex nr 9971. Patrz także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 r., sygn. akt IV CSK 118/10, Lex nr 688489). Jak zwrócono uwagę w doktrynie „w przypadku gdy przedmiotem żądania jest obowiązek wydania rzeczy, powinna ona zostać zindywidualizowana odpowiednio do sytuacji tak, aby wyrok był wykonalny. Nieruchomość np. powinna zostać opisana nie tylko przez wymienienie numeru księgi wieczystej, która dla niej jest prowadzona, ale również przez opisanie jej powierzchni, rodzaju i adresu bądź numeru ewidencyjnego, miejscowości i obrębu, w którym jest położona. Pozwoli to na uniknięcie wątpliwości i na sprostowanie oczywistej omyłki w przypadku, gdy w wyroku zostanie pomyłony numer księgi wieczystej. Jeśli obowiązkiem wydania jest objęta tylko część nieruchomości gruntowej, pozew powinien odwoływać się do sporządzonej w tym celu mapy

geodezyjnej czy też szkicu sytuacyjnego bądź zawierać wniosek o jej wykonanie w toku postępowania sądowego.” (tak Małgorzata Manowska. Komentarz do art.187 Kodeksu postępowania cywilnego. Manowska Małgorzata (red.), Adamczuk Andrzej, Prus Piotr, Radwan Marcin, Sieńko Małgorzata, Stefańska Ewa. Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, wyd. II. LexisNexis, 2013 r., Lex nr 9063).

Zgodnie zaś z art. 46 § 1 k.c. nieruchomościami są części powierzchni ziemskiej stanowiące odrębny przedmiot własności (grunty), jak również budynki trwale z gruntem związane lub części takich budynków, jeżeli na mocy przepisów szczególnych stanowią odrębny od gruntu przedmiot własności. Wskazuje się na dwie przesłanki, które muszą być spełnione łącznie, aby można mówić o nieruchomości gruntowej, to znaczy wyodrębnienie części powierzchni ziemskiej przez oznaczenie jej granicami oraz uczynienie z tego przedmiotu odrębnej własności (por. Wojciech Jan Katner. Komentarz do art. 46 Kodeksu cywilnego. Książak Paweł (red.), Pyziak-Szafnicka Małgorzata (red.), Giesen Beata, Katner Wojciech Jan, Lewaszkiwicz-Petrykowska Biruta, Majda Rafał, Michniewicz-Broda Ewa, Pajor Tomasz, Promińska Urszula, Robaczyński Wojciech, Serwach Małgorzata, Świdorski Zbigniew, Wojewoda Michał. Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna. Lex, 2014 r., nr 170676).

Wspomnianym odrębnym przedmiotem własności i tym samym osobną nieruchomością jest w całości grunt objęty księgą wieczystą, nawet jeżeli nieruchomość ta składa się z kilku działek ewidencyjnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2015 r., sygn. akt V CSK 468/14, Lex nr 1793714). Wymaga podkreślenia, że zawarta w powołanym art. 46 § 1 k.c. definicja nieruchomości jest jedyną definicją obowiązującą w całym systemie prawa cywilnego, wobec czego odnosi się również do instytucji ksiąg wieczystych. W orzecznictwie zwrócono uwagę, że księga wieczysta jest czynnikiem wyodrębniającym nieruchomość, gdyż pozwala na skonkretyzowanie, kto jest właścicielem wydzielonego obszaru, przyjmuje się zatem, że dwie graniczące ze sobą działki gruntu należące do tego samego właściciela, dla których prowadzone są oddzielne księgi wieczyste, stanowią dwie odrębne nieruchomości gruntowe w rozumieniu art. 46 § 1 k.c. Jeżeli natomiast dla takich działek jest prowadzona jedna księga wieczysta, stanowią one jedną nieruchomość gruntową (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16.01.2015 r., sygn. akt III CSK 79/14, Lex nr 1653753 i powołane tam orzecznictwo). Obowiązuje bowiem reguła "jedna księga – jedna nieruchomość" (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.02. 2012 r., sygn. akt IV CSK 278/11, Lex nr 1281385). Trzeba wszakże zauważyć, iż w art. 21 ustawy z dnia 06.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz. z U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) ustawodawca przewidział dla właściciela kilku nieruchomości prawo żądania ich połączenia. Albowiem jak stanowi powołany przepis właściciel kilku nieruchomości stanowiących całość gospodarczą lub graniczących ze sobą może żądać połączenia ich w księdze wieczystej w jedną nieruchomość.

Odnosząc poczynione powyżej uwagi do rozpatrywanej sprawy, należy wskazać, iż powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika w piśmie procesowym z dnia 29 .07.2015 r. podtrzymał swoje stanowisko wyrażone w pozwie i wniósł o nakazanie pozwanym natychmiastowego opróżnienia, opuszczenia i wydania mu nieruchomości położonej w gminie K. o wykazie (...) i (...), precyzując, iż obecnie Sąd Rejonowy w Wolsztynie prowadzi dla niej księgę wieczystą o numerze (...). Jednocześnie powód nie załączył ani odpisu wskazanej księgi wieczystej o numerze (...), ani nie wniósł o przeprowadzenie dowodu z akt tej księgi wieczystej.

Uwzględniając powyższe trzeba zauważyć, iż powód formułując żądanie nie tylko nie wskazał, który z pozwanych i w jakim zakresie jest w posiadaniu nieruchomości, które były wpisane do księgi wieczystej K. wykaz nr (...) i nr (...), ale również nie wniósł o przeprowadzeni na tę okoliczność żadnego dowodu. Wszyscy zaś pozwani w trakcie procesu słusznie podnosili, że powód nie zindywidualizował przedmiotu swojego żądania względem każdego z nich, przez co nie jest możliwe odniesienie się przez pozwanych czy i w jakim zakresie każdy z nich jest w posiadaniu działek, które tworzyły nieruchomości zapisane w księgach wieczystych K. wykaz nr (...) i nr (...), a które jak wynika z dokonanych ustaleń zostały w międzyczasie podzielone i przyłączone do różnych działek, ale również nie wykazał, że nieruchomości zapisane w księgach wieczystych K. wykaz nr (...) i nr (...) stanowią obecnie nieruchomość wpisaną do księgi wieczystej o numerze (...). Co więcej pozwany Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne, Nadleśnictwo K. w piśmie procesowym z dnia 20.08.2015 r. przyznając, iż jest właścicielem nieruchomości ujawnionej w księdze wieczystej o podanym numerze (...), podkreślił, iż niezgodne z prawdą jest twierdzenie powoda jakoby dla parcel gruntowych tworzących dawne wykazy hipoteczne nr (...) i nr (...) prowadzona była jedna księga wieczysta o podanym

numerze. Z kolei pozwany (...) Kopalnie Sp. z o.o. w piśmie procesowym z dnia 01.09.2015 r. stwierdził, że nie jest w posiadaniu nieruchomości objętych księgą wieczystą o numerze (...). Na marginesie można wskazać, iż z systemu elektronicznych ksiąg wieczystych wynika, iż nieruchomość dla, której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) ma powierzchnię 33,05,93 ha. Nie budzi więc żadnych wątpliwości, że wbrew twierdzeniom powoda nieruchomość, dla której prowadzona jest księga wieczysta o numerze (...) nie jest tożsama z nieruchomościami, dla których prowadzone były księgi wieczyste K. wykaz nr (...) i nr (...).

Powód zdaje się pomijać okoliczności, które powinny mu być znane ze sprawy z jego powództwa prowadzonej przez tut. Sąd pod sygn. akt (...). Jak wynika bowiem z pisma Starostwa Powiatowego w W. z dnia 24.03. 2006 r. znajdującego się w aktach powołanej sprawy - na dzień 24.03.2006 r. parcela katastralna nr 232 o powierzchni 3,67.70 ha stanowiła część działki nr (...) będącej własnością L. K. oraz część działki nr (...) będącej własnością pozwanego (...) Kopalnie Sp. z o.o. Z kolei parcele katastralne, dla których była urządzona księga wieczysta K. wykaz (...) o powierzchni 2,23.90 ha na dzień 24 marca 2006 r. stanowiły: parcela katastralna nr (...) o powierzchni 0,0820 ha działkę nr (...) o powierzchni 0,08 ha będącą własnością Skarbu Państwa – Agencji Nieruchomości Rolnych; parcela katastralna nr (...) o powierzchni 0,1640 ha działkę nr (...) o powierzchni 0,16 ha będącej własnością E. i J. małż, Mierzwa; parcele katastralne nr (...) i nr (...) o powierzchni odpowiednio 0,87.30 ha i 0,75.10 ha część działki nr (...) będącej własnością T. i W. małż. J.; parcela katastralna nr (...) o powierzchni 0,36.90 ha część działki nr (...) będącej własnością Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – Nadleśnictwo K.. Jak wskazano powyżej jest to stan na 24.03.2006 r. Nie ulega zatem wątpliwości, że od wskazanej daty mogły zajść zasadnicze zmiany właścicielskie związane chociażby z łączeniem nieruchomości na podstawie powołanego powyżej art. (...) ustawy o księgach wieczystych i hipotece, czy dokonywaniem podziału nieruchomości, w oparciu o przepisy ustawy z (...).08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami.

Biorąc pod uwagę powyższe, należy stwierdzić, iż powód formułując powództwo powinien uwzględnić powyższe – znane mu – okoliczności, a tym samym z jednej strony określić rzecz podlegającą wydaniu nie tylko poprzez wskazanie, że przedmiotem wydania ma być nieruchomość, dla której były prowadzone księgi wieczyste K. wykaz (...) i K. wykaz (...), ale także opisanie jej powierzchni, rodzaju i adresu bądź numeru ewidencyjnego, miejscowości i obrębu, w którym jest położona. Z drugiej zaś strony obowiązkiem powoda było wykazania nie tylko, że pozwani są w posiadaniu nieruchomości, których żądania dochodzi, ale również określenia, który z pozwanych i w jakim zakresie przedmiotową nieruchomość posiada. Wskazany obowiązek powód, mimo, że był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie uczynił zadość, stojąc na stanowisku, iż w wystarczający sposób określił przedmiot swego żądania.

Z uwagi zatem na brak właściwego określenia przedmiotu, którego wydania powód żądał, a co za tym idzie nie wykazania przez powoda legitymacji biernej pozwanych - powództwo w niniejszej sprawie podlegało oddaleniu.

Mając na uwadze poczynione powyżej uwagi, tylko ubocznie trzeba wskazać, iż w ocenie Sądu powód nie wykazał także, aby przysługiwało mu prawo własności nieruchomości, które zapisane były w księgach wieczystych K. wykaz (...) i wykaz (...). Pomijając nawet sporną kwestię, o której była mowa przy ocenie dowodów, a dotyczącą faktycznej powierzchni nieruchomości zapisanej w księdze wieczystej K. wykaz (...), z ustalonego stanu faktycznego wynika, iż przedmiotowe nieruchomości zostały przejęte na cele reformy rolnej najprawdopodobniej z uwagi na niemieckie pochodzenie matki powoda. Powód pochodzenia matki nie kwestionował, przyznając w trakcie składania zeznań, iż miała niemiecką narodowość.

Zgodnie art. 2 ust. 1 dekretu (...) Komitetu (...) z dnia 06.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (który wszedł w życie 13.09.1944 r.) – dalej jako dekret o reformie rolnej, w brzmieniu obowiązującym od dnia 19.01.1945 r. na cele reformy rolnej przeznaczone były nieruchomości ziemskie:

- a) stanowiące własność Skarbu Państwa z jakiegokolwiek tytułu,
- b) będące własnością obywateli Rzeszy Niemieckiej, nie-Polaków i obywateli polskich narodowości niemieckiej,

c) będące własnością osób skazanych prawomocnie za zdradę stanu, za dezercję lub uchylanie się od służby wojskowej, za pomoc udzieloną okupantom ze szkodą dla Państwa lub miejscowej ludności, względnie za inne przestępstwa, przewidziane w dekreście (...) Komitetu (...) z dnia 31.08.1944 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 16) oraz w dekreście (...) Komitetu (...) z dnia 30.10.1944 r. o ochronie Państwa (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 50),

d) skonfiskowane z jakichkolwiek innych prawnych przyczyn,

e) stanowiące własność albo współwłasność osób fizycznych lub prawnych, jeżeli ich rozmiar łączny przekracza bądź 100 ha powierzchni ogólnej, bądź 50 ha użytków rolnych, a na terenie województw (...), (...) i (...), jeśli ich rozmiar łączny przekracza 100 ha powierzchni ogólnej, niezależnie od wielkości użytków rolnych tej powierzchni. Z zastrzeżeniem, że wszystkie nieruchomości ziemskie, wymienione w punktach b), c), d) i e), przechodziły bezzwłocznie, bez żadnego wynagrodzenia w całości, na własność Skarbu Państwa z przeznaczeniem na cele, wskazane w art. 1, część druga dekretu o reformie rolnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że samo zgłoszenie przynależności do narodowości niemieckiej nie jest równoznaczne z zakwalifikowaniem do kategorii „obywateli polskich narodowości niemieckiej” w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. b dekretu o reformie rolnej. Nie jest więc wyłączona możliwość wykazywania, że zgłoszenie nastąpiło z innych przyczyn niż poczucie przynależności do narodowości niemieckiej. Zgłoszenie przynależności do narodowości niemieckiej powinno być oceniane na gruncie omawianego przepisu z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących zgłoszeniu, takich jak motywacja danej osoby, jej zachowanie wobec Polaków, manifestowany stosunek do polskości oraz postawa wobec okupanta (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18.04.2013 r., sygn. akt II CSK 449/12, Lex nr 1506105).

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15.12.2010 r., sygn. akt I A.Ca 974/10 (Lex nr 898672) zwrócono uwagę na to, że w sytuacji kiedy sporna nieruchomość była przedmiotem współwłasności, strona powodowa winna wykazać nieistnienie przesłanek do przejęcia własności tak z uwagi na swoją osobę jak i drugiego współwłaściciela. Przy czym zwrócono uwagę, iż z procesowego punktu widzenia ciężar dowodu spoczywa na powodzie, a tym samym, powinien on wykazać, że nie zostały spełnione przesłanki do przejęcia przez Skarb Państwa nieruchomości. Wymaga podkreślenia, że w art. 2 ust. 1 dekretu o reformie rolnej mowa o przejściu nieruchomości ziemskich w całości. Ustawodawca zatem położył nacisk na całościowe przejście danej nieruchomości, a nie przejście określonego w niej udziału. Powód w niniejszej sprawie we wskazanym zakresie nie przejawiał żadnej inicjatywy dowodowej, mimo twierdzenia, iż nie było podstaw do przejęcia nieruchomości w oparciu o dekret o reformie rolnej.

O kosztach procesu Sąd na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w związku z § 10 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.) i § 9 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), orzekł w pkt 2 lit a), b) i c) wyroku. Na koszty procesu należne pozwanym od powoda złożyło się wynagrodzenie pełnomocników pozwanych, z zastrzeżeniem, że w przypadku pozwanego (...) Kopalnie Sp. z o.o. podlegało ono zwiększeniu o uiszczoną opłatę skarbową od pełnomocnictwa.

/-/ K. Szmytke